

Anmeldelse fra Militært Tidsskrift 2003, nr. 4.

Af Brigadegeneral Michael H. Clemmesen

Ib Faurby og Märta-Lisa Magnusson (red.) **Korsvej og minefelt. Kultur og konflikt i Kaukasus**. Århus: Systime, 2003. 324 sider, kr. 295,-

Ved læsningen af de mange bidrag – imponerende, at vi i lille Danmark har en sådan sum af viden om Kaukasus – kan det ikke skjules, at det har været et sejt træk, indtil de sidste bidrag var i hus. Bortset fra redaktørernes egne artikler savner disse en opdatering samt for enkeltes vedkommende en afsluttende korrektur og kontrol med trykkeriet.

Men bortset fra denne lille malurt må man konstatere, at vi nu, på dansk, har fået en af de absolut mest dækkende beskrivelser af en af verdens mest komplicerede regioner. Det har kun været muligt, fordi man valgte antologiens form – og de problemer, der følger heraf. Vi må takke redaktørerne for deres stædighed.

Samlet giver artiklerne et overbevisende billede af regionen, som set fra denne. Der er en vis overgribning mellem deres dækning af området, men aldrig mere, at det føles som en hensigtsmæssig understregning af væsentlig information, idet læseren nu præsenteres for denne i en ny ramme, fra en ny synsvinkel. Det eneste, som savnes, er mere samlede analyser af de primært involverede stormagters mål og politik, specielt Tyrkiet. Rusland er godt dækket på grund af mange forfatternes fokus og sprogkundskab, samt på grund af, at Nordkaukasus er en del af landet.

Bogens ramme dannes af Søren Theisens og Torben Hansens "Historie og landskab", Helen Krag's "Etnicitet, sprog og kultur" samt Ib Faurbys samlede, afsluttende artikel om "Det storpolitiske spil om Kaukasus". Disse bidrag kan læses selvstændigt og giver et særdeles godt overblik over baggrund og problemer.

De for forståelsen af situationen i Sydkaukasus centrale kapitler er Søren Theisens "Demokrati og klankultur", Hans Aages "Økonomiske omvæltninger" samt Märta-Lisa Magnussons af gode grunde grundige "Karabakh – den besværlige brik i de stores spil". Nikola Cvetkovskis "Georgiens uløste konflikter" hører både hjemme i kapitlerne om Nordkaukasus og Sydkaukasus". Samlet giver disse kapitler et godt grundlag for forståelsen af, hvad der skete ved valgene i Aserbajdsjan og Georgien. Sammen med Kjeld Hillingsø's notater og tanker i "Den militære situation i Georgien" manes man til nøgternhed i forventningerne om snarlige forbedringer efter Sjevardnadses fald.

Behandlingen af Nordkaukasus indledes med Lars Funch Hansens tankevækkende artikel "Demografiske ændringer i Nordkaukasus" samt Vakhid H. Akajevs "Islam i Nordkaukasus" og komplementeres som nævnt af Nikola Cvetkovskis artikel samt af Lars Funch Hansens og Helen L. Krag's artikel om "Prigorodnyj-konflikten" og Ib Faurbys om "Den tjetjenske tragedie".

Bogen er – set samlet – en særdeles god beskrivelse af Europas grænsezone til Mellempøsten og Centralasien, et område, der lider under:

- Rusland smertefulde, ikke afsluttede afkoloniseringsproces, og landets vanskelighed ved at slippe det nittende århundredes verdensopfattelse og nå ind i det enogtyvende efter at have forgiftet det tyvende.
- Tyrkiets problemer med at acceptere landets multinationale karakter og de veldokumenterede historiske overgreb på armenere.
- USAs manglende evne til at udarbejde og fastholde en politik, der realistisk passer til situationen.
- Verdenssamfundets vanskeligheder med at fastlægge en kompromis "end-state" efter konflikter og derefter støtte gennemførelsen med mild magtanvendelse i form af fredsskabende eller –bevarende operationer og økonomisk-humanitær støtte. Det gælder Palæstina-konflikten som også i Kaukasus.

Faurby har ret i, at Tjetjenien kun kan forstås som en afkoloniseringskonflikt, som tilfældet også er for de øvrige konflikter i regionen. Der er kun meget lidt forskel på kampen om land og ressourcer her og i Afrika. En forskel er dog, at FN så det som en af organisationens første og væsentligste opgaver at presse Storbritannien, Frankrig, Holland og Belgien hjem fra deres kolonier. Kun de lokale pressede Rusland. Selv regeringerne i Vesten føler skyld og forpligtelse til at vise solidaritet, når det går galt i Afrika. I de tidligere og nuværende russiske lande må situationen være anderledes, og ikke vort problem, for det var jo ikke kolonier, vel?

I Nordkaukasus er den russiske befolkning – som Lars Funch Hansen beskriver – snart væk fra de resterende kolonier. Dagestan, Tjetjenien og Ingusjetien efterlades som en økonomisk ørken, med kriminaliseret befolkning i ruiner, flygtningelejre og industrislum, hvor gode mennesker er henvist til at søge samfundsmæssig og åndelig frelse i radikal islam. Men det forbliver Rusland

Brigadegeneral Michael H. Clemmesen
Baltic Defence College